

ОЛЕКСАНДР МІРОШНИЧЕНКО

здобувач кафедри журналістики

Одеського національного університету

імені Іллі Мечникова,

науковий керівник –

доктор філологічних наук, професор

Олександр Александров

УДК 812.161.2.811Квітка-Основ'яненко.92

**«ЛИСТИ ДО ЛУЖНИЦЬКОГО СТАРЦЯ»
Г. Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА В ІДЕЙНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ
КОНТЕКСТІ ДОБИ**

В статті аналізується малодосліджений ранній літературно-публіцистичний твір Григорія Квітки-Основ'яненка. Написані у добу становлення національної публіцистики, коли вона остаточно ще не відокремилася від інших видів творчості, «Листи до Лужницького старця» характеризуються відсутністю прямого вираження авторської думки. Реконструкція ідейно-публіцистичного контексту дозволила встановити, що ідеологічною основою авторської позиції «Листів» є просвітительський лібералізм.

Ключові слова: *українська публіцистика, просвітительський лібералізм, Квітка-Основ'яненко, Каченовський, «Вісник Європи».*

Науковою проблемою, один із аспектів якої вирішується в цій статті, є встановлення авторської позиції в літературно-публіцистичних творах Г. Квітки-Основ'яненка 1820 – початку 1830 рр. Вона імпліцитно сформульована в «Листах до видавців» (1816–1817), «Листах до Лужницького старця» (1822), «Супліці до пана іздателя» (1833). Загалом у них йдеться про необхідність етнокультурної ідентифікації, представлено широкий спектр оцінок соціокультурного стану суспільства та перспектив його подальшого розвитку. Питання, які поставив Квітка в листах у 1830–1840 рр. багато в чому визначали зміст ідеології слов'янофільства та західництва – важливих чинників суспільно-політичного розвитку Росії.

Досягнення **мети цієї праці** – висвітлення ідейного змісту російськомовних «Листів до Лужницького старця» Квітки, надрукованих у московському журналі «Вісник Європи» в період загострення ідейно-публіцистичної боротьби між періодичними виданнями, які виражали різні напрямки громадської думки, – передбачає реконструкцію публіцистичного контексту, журналів та персоналій, які були задіяні у полемічних «битвах» того часу. Необхідність розгляду листів у контексті пояснюється тим, що вони створені в добу становлення як української, так і російської публіцистики, коли вона ще не відділилася від інших видів вербальної творчості: релігійних творів, літературної та театральної критики, художньої літератури, філософії та філології. Тому суспільно-політична авторська позиція висловлюється в таких творах почасти не прямо, а опосередковано, що є родовою ознакою публіцистики.

«Листи до Лужницького старця» – епістолярні за своєю жанровою формою, а за змістом становлять своєрідний гібрид оповідання автора про власне життя, тобто автобіографії, та нарисового опису побуту і звичаїв провінційного дворянства.

У цій статті теоретичні засади дослідження «Листів» Квітки як літературно-публіцистичних творів базуються на виокремленні жанрової форми та жанрового змісту, які можуть знаходитися в художньо-публіцистичних творах у різних взаємозв'язках. Наприклад, О. Александров пише про відсутність жорсткої взаємообумовленості між жанровою формою та жанровим змістом у подорожньому нарису [2, с. 30–31]. Виходимо з припущення, що і в епістолярному (епістолографічному) творі, який тут досліджується, ці зв'язки також мають специфічний характер.

В епістолярній жанровій формі діалогічна природа публіцистики, яка чітко відмежовує її від монологічної пропаганди, виявляється зі всією очевидністю. У публіцистичних листах діалогічність жанрової

форми втілена у структурі суб'єктної сфери твору. Обов'язковим елементом його, крім автора (оповідача), є образ читача. Прикладів такої «присутності» образу читача у текстах періоду виникнення та становлення української епістолярної публіцистики більш ніж достатньо. Це – послання афонського ченця Івана Вишенського, надруковані у його «Книжці» (1599–1601); «Листи до видавців» (1816–1817), «Листи до Лужницького старця» (1822) та «Супліка до пана іздателя» (1833) Григорія Квітки-Основ'яненка, а також «Листи з хутора» (1862) та «Зазивний лист до української інтелігенції» (1882) Пантелеймона Куліша та ін.

У цих епістолографічних творах спостерігається подвоєння адресата; за конкретним читачем, справжнє або вигадане ім'я якого вказується, завжди стоїть абстрактна публіка, власне рециєнти, серед яких суспільно-політичні опоненти, однодумці та ті, хто не має власної позиції. Лист може бути написаним від імені біографічного автора, який інколи прикривається якоюсь комунікаційною маскою, що дозволяє завуалювати свою позицію. В цьому випадку створюється комунікаційна ситуація, яка надає спілкуванню автора з читачами амбівалентності. Діапазон публіцистичної комунікації тут досить широкий: від спокійного спілкування однодумців до гострої полеміки.

Теоретичних праць, присвячених листу як журналістському жанру, небагато, але у них є окремі цікаві спостереження та висновки, які можна використати при дослідженні текстів епістолярної публіцистики. Так, у праці Є. Прохорова «Епістолярна публіцистика» необхідною умовою становлення листа як журналістського жанру називається виклад у них ідей, що мають важливе значення для тисяч та навіть мільйонів ідей [12]. Звернувши увагу на таку специфічну ознаку епістолярію, як можливість безпосереднього звернення до адресата, Є. Прохоров вказав на притаманну епістолярній публіцистиці рису – високий рівень довіри читача до автора листів.

Спостереження Є. Прохорова розвинуті та вписані у сучасний науковий дискурс російським ученим Л. Кройчиком, який відносить лист до «оперативно-дослідницьких» жанрів, але залишає його у сфері публіцистичної творчості. Дослідник, зокрема, пише: «Лист – епістолярний жанр публіцистики у формі публічного звернення до конкретної особи або колективу, у якому піднімаються актуальні проблеми, що вимагають негайного вирішення» [8, с. 156]. На думку вченого, максимально актуальним робить лист його персональна адресність у поєднанні з проблемами, які вимагають негайного вирішення. Жанрові рамки епістолярного твору допускають можливість створення образу біографічного або вигаданого автора (посилання на факти власної біографії, згадка про якісь епізоди із життя адресата). Щоправда, така специфічна риса епістолярної публіцистичної комунікації залишилася поза увагою дослідника, але вона цілком логічно впливає із думки вченого про те, що при вирішенні проблеми, яку обговорює автор з читачами листів, враховуються усі «за» та «проти».

Жанрова форма репрезентована в «Листах до Лужницького старця» суб'єктами спілкування. Твір розпочинається із нагадування його «автором» Фалалеем Повинухіним читачам про листи, надруковані колись ним в «Українському віснику» [7, с. 34]. Так створюється модель читача масового, позбавленого будь-яких конкретних прикмет. Після цього відтворюється образ конкретного адресата – Лужницького старця, який «своє й чуже писання відправляє до друку до *Вісника Європи*» [7, с. 35]. Далі мова йде про авторів взагалі, точніше про тих дописувачів журналів, листами яких видавці розпалюють каміни. Фалалей пропонує Старцеві створити щоденний часопис, щоби друкувати в ньому такі рукописи за плату. Дистанціюючись від таких авторів, Фалалей звертається до «високочтимого Старця» з надією, що його лист потрапить до «Вісника Європи», а не до щоденного часопису, проект якого він сам і запропонував. Таким чином моделюється ще одна комунікаційна пара: Лужницький старець, завдяки якому лист може бути надрукований у «Вісника Європи», – видавці інших журналів.

Сказане дозволяє констатувати, що суб'єктна сфера листів Старцю, так й наступних трьох амбівалентна: «низьке» та «високе» на рівні автора, читача та видавця розмежовані, але тісно пов'язані, що дозволяє «вписати» в епістолярну жанрову форму амбівалентний зміст.

У «Листах» описується побут і звичаї провінційного дворянства, але це опис публіцистичний, який має підвести читача до певної думки, опис-алюзія, за яким прихована авторська позиція. Твір Квітки характеризується «відсутністю елементів прямої публіцистики», що властиво, на думку Є. Журбіної, нарису. «Листи» повністю потрапляють під спостереження дослідниці: «Насищення нарису публіцистичною думкою дано не прямо. Воно складає немовби його контекст. Нарис виступає у вигляді картини» [5, с. 155].

Дійсно, за своїм жанровим змістом описи усіх чотирьох листів нарисові. При цьому автор листів, Фалалей Повинухін, розповідає також про своє життя та про своїх рідних. Він викладає своєрідне продовження історії своєї родини, драматичний початок якої читач пам'ятає з «Листів до видавців». Йдеться про повернення у власну садибу, яка п'ять років разом із землею та селянами знаходилася під опікою за борги, яких наробив управляючий-француз, скориставшись наївною довірливістю Фалалей.

Саме наратив, історія родини пов'язує нарисово-описові сегменти листів у ціле. Таких сегментів у творі Квітки три. За своєю вербальною природою вони однотипні, а за змістом різні. У них публіцистична думка автора викладена не в логіко-понятійній, а в образній формі.

Картина, яка постала перед очима Повинухіна після повернення в рідний маєток після п'яти років поневірянь (це перший нарисово-описовий сегмент об'єктної сфери твору), – утопічна за своїм характером. Після втечі француза сталося чудо відродження. Поміщик не впізнав своє господарство: млини, токи, клуні – все у найкращому стані. Скирди хліба, селяни розбагатіли, а у нього самого шістдесят три тисячі карбованців на рахунку. Причини змін не пояснюються, хто і як тут управляв у роки відсутності Фалалея не повідомляється. Публіцистична оцінка, яку дав автор цій утопічній «картині», зводиться до короткої інвективи в сторону французів: «І це не французьке управління!» [7, с. 35].

Своєрідним поясненням різких змін виступає зображення суспільно-політичного життя в повіті. У другому листі Фалалей, розповідаючи про місцеве дворянство, протиставляє теперішній та «наш час», сьогодення та минуле. Він вважає, що тепер усе не так, як колись, після створення намісництва. Раніше дворянство користувалось своїми свободами в повній мірі. Тепер тільки й розмов про «загальну користь», яка велить здійснювати благородні вчинки, тягне гроші із кишень на училища, лікарні, притулки для обездолених. І все це змінилося, коли всі взялись за просвіту.

Ставлення Фалалея до такої моделі державного та суспільного устрою негативне, але він – фігура сатирична, людина нерозумна, прототипом якої є не лише персонаж публіцистики опонента Катерини Другої Миколи Новікова, а й дурень народно-сміхової культури [10]. Позиція самого Квітки аж ніяк не співпадає з думкою вигаданого автора листів, незадоволеного життям за законами «суспільної користі».

Другий нарисово-описовий сегмент «Листів» 1822 р. – це сатиричне зображення жіночого виховання, яке, за словами Фалалея, «дійшло до досконалості». Часто тут іронія переходить у сарказм, а гіперболізація межує з гротеском. У третьому листі Фалалей розповідає, що його Євдокія Григорівна повернулася іншою людиною із міста М. (Москва?), де займалася торгівлею у модній крамниці. Від «великого світу» вона перейняла французьку мову, знання поезії, а головне – моральні правила, які тепер весь час проповідує.

Удома дружині Фалалея допомагає прийомна донька Дуня, яка провела кілька років у пансіонаті мадам Сан-Дан, звідкіль вийшла, за словами автора листа, «козир-дівкою». Фалалей згадує свої відвідини цього виховного закладу і зображає сценки тамтешніх звичаїв із наївністю дурня-простака, з якою він за часів, описаних у «Листах до видавців», ставився до француза-протидисвіта. Принципи та засоби виховання тут далекі від двох основних просвітницьких концепцій людини з їх культом розуму або почуттів. Головна увага звернена не на розвиток інтелекту або душі («серця»), а на формальні речі: вміння одягатися, «зашнурававшись» так, щоб спина була прямою, зробити реверанс, на танці.

Третій нарисово-описовий сегмент «Листів до Лужницького старця» – зображення побуту та звичаїв родини Фалалея після повернення у власний маєток. Отримавши господарство у прекрасному стані та шістдесят три тисячі карбованців, сім'я розпорядилася цим багатством далеко не прагматично: на російський, а не на французький лад.

Признавшись, що не любить мати свою думку, Повинухін звертається до Старця з проханням поради, як жити. «Тільки та біда, що не знаєш, до якої думки пристати. Хтось кричить: «Добре робить Памфіл Іванович, що батьківський маєток не промотує і все його багатство, на відсотки придбане, приумножує торговими оборотами, підрядами, поставками; він залишить діткам хліб насущний» [7, с. 40]. Інший навпаки проповідує: «Якщо хтось вміє жити, так це Трифон Степанович. Батько його киснув в селі, копив гроші, а він-то користується життям. Як переїхав до міста, дім не дім, стіл не стіл, гості не гості! На що ж гроші ховати? Гроші річ загальна та кругла: катая їх по білому світу, живи у своє задоволення, не відмовляй собі ні в чому; здрив усе з мужиків бери в борг, продай голодранців та доживай вік. Нехай ті страждають, кому ти заборгував; а вмер, тоді хоч вовк траву їж!» [7, с. 40].

Фалалей приймає другу версію життєвої філософії. Він повідомляє Старцю, що проживає доходи «самим веселим та блискучим чином». Таке «марнування життя» не має нічого спільного з європейсько-буржуазним прагматизмом. Епікуреїзм та гедонізм як філософія життя гарантують сімейству повернення до тієї «боргової ями», з якої воно щойно вибралося.

Для з'ясування ідейного змісту «Листів» та авторської позиції Квітки, а їх публіцистичний характер не викликає сумнівів, потрібно здійснити хоча б побіжну реконструкцію ідеологічних течій суспільства першої чверті XIX ст. та вказати на друковані органи, які були їх виразниками.

А. Мінаков вказує на те, що наприкінці XVIII – на початку XIX ст. існували три основні ідеології: консерватизм, радикалізм та лібералізм [11].

Домінантною ідеологією у період 1815–1830 рр. у Росії стає консерватизм. Особливого розвитку він набуває після переможної війни 1812 р., коли патріотичний підйом був настільки високим, що нерідко переходив у націоналізм. Російському консерватизму того часу, який згодом переросте у так звану «офіційну народність», властивий культ монархічної держави, православної церкви та релігійної моралі, самобутньої національної культури, дисципліни та порядку. Провідними ідеологами консерватизму, навколо яких об'єдналися в основному представники правлячої еліти, були М. Карамзін, А. Шишков, Ф. Ростопчин, С. Глінка, С. Уваров та слов'янофіли. Радикальну ідеологію, яка інколи теж переходила в

націоналізм, втілили в практику політичної боротьби декабристи, значення яких для прогресивного розвитку країни було абсолютизоване радянською історичною наукою. Традиційно до його представників, крім декабристів, відносять А. Радищева, О. Пушкіна та М. Сперанського. Лібералізм як ідейна течія не набув чітких організаційних форм: як ідеологія просвітительського космополітизму, він був репрезентований лише на рівні публіцистичної полеміки.

Лідером серед консервативно-патріотичних періодичних видань упродовж цих років був журнал «Російський вісник» С. Глінки. Рупором радикально-революційної ідеології вважається альманах декабристів «Полярна зірка». А лібералізм у його просвітительському розумінні сповідував журнал «Вісник Європи», редагований М. Каченовським.

Листи Фалалея Повинухіна (Квітки) адресовані Лужницькому старцю. Це псевдонім Михайла Трофимовича Каченовського, який був редактором журналу Московського університету «Вісник Європи» з 1815 по 1830 рік. Каченовський був сином харківських міщан, який рано залишився сиротою. Людина високих здібностей, самоука, він досяг висот науки (заснував історичну школу «скептиків»), зробив блискучу, як для різночинця, чиновнику кар'єру (був, зокрема, ректором Московського університету). А його «Вісник», який тривалий час був надзвичайно популярним, – фактично перший суспільно-політичний російський журнал європейського зразка.

Лужницький старець – літературна містифікація, пародійно-гротескна маска, яку М. Каченовський створив за зразком англійських журналів XVIII – початку XIX ст. Як відомо, Лужники – місцевість у Москві, на той час болотиста. М. Каченовський, якого опоненти звинувачували у літературному старовірстві, використав образ Старця для персоналізації критичного розділу свого журналу. Фігура Лужницького старця скріплювала журнал в одне ціле [4].

Лист до видавця – журналістський жанр, який можна знайти практично у кожному номері «Вісника». За його допомогою М. Каченовський вів своєрідну гру зі своїми противниками. На думку Г. Зикової, листи Лужницького старця були гібридом нарису, що описував побут та звичаї, й критичної статті [4, с. 92]. Автором листів був як сам М. Каченовський, так і його прихильники й опоненти. Листи-містифікації «приходили» з інших міст Росії, наприклад, із Вологди. Деякі були підписані іменем «Юнака із Білого міста», які атрибутовують М. Польовому та Квітці-Основ'яненку [4, с. 100].

Історики журналістики по-різному оцінюють редакторську та суспільно-політичну діяльність М. Каченовського. Амплітуда цих оцінок коливається від «реакціонера» та «націоналіста» до «космополіта». Проте сучасна незаангажована дослідниця пише: «Журнал Каченовського був практично єдиним місцем, де російський націоналізм критикувався публічно, друковано» [4, с. 70]. А комплексне дослідження багатогранної діяльності М. Каченовського дозволило Ю. Євдошенку зробити висновок, що його світогляд був просвітительським за основними категоріями [6, с. 24]. У часи, коли російське суспільство переживало розчарування в ідеалах Просвітництва, М. Каченовський залишався його прихильником і проповідником.

У М. Каченовського та його журналу було багато противників. Наприклад, у 1819–1820 рр. в журналі «Благонамеренный» П. Яковлев надрукував «Оповідання про Лужницького старця та мої спогади про нього», спрямовані проти М. Каченовського, які 1828 р. були видані окремою книгою [4, с. 97]. Але основним опонентом Каченовського та його журналу у період публікації в ньому «Листів» Квітки був колишній автор «Вісника» А. Воейков – на той час співредактор М. Греча – видавця петербурзького журналу «Син Вітчизни». Полеміка Каченовського та Воейкова досягла апогею у 1821 р., який передував друку епістолярних творів українського публіциста (можливо, саме тому Квітка написав свої «Листи», перший із них датовано кінцем 1821 р.). М. Греч дотримувався патріотично-консервативної політичної позиції, ставлячи на перше місце релігію, про що свідчить його формула «Бог. Віра. Вітчизна», яку сучасники сприймали як альтернативу гаслу Великої французької революції «Свобода. Рівність. Братство».

Реконструкція ідейно-публіцистичного контексту, в якому варто розглядати «Листи» Квітки, потребує залучення до нього ключової фігури журналістики тієї пори – С. Глінки та його журналу «Російський вісник». У радянській історії журналістики цей журнал класифікувався як реакційний та розглядався лише побіжно. З актуалізацією в останні десять-п'ятнадцять років в сучасній Росії проблем, зв'язаних із монархізмом як рисою національної ментальності, постать С. Глінки стала предметом спеціального дослідження. Розроблена А. Мінаковим системна наукова концепція російського консерватизму першої чверті XIX ст. дозволила Н. Лупаревій конкретизувати ідейно-політичну позицію редактора «Російського вісника». На її думку, за своїми політичними поглядами С. Глінка був послідовним прихильником самодержавної монархії та жорсткої суспільної ієрархії, а релігії відводив лише роль морального стабілізатора суспільного життя. Редактор «Російського вісника» був переконаний у повній безперспективності реалізації в країні лібералізму як політичної платформи та займав відверту антифранцузьку позицію [9].

Висновки. Аналіз образного прошарку «Листів до Лужницького старця» Григорія Квітки-Основ'яненка в ідейно-публіцистичному контексті дозволяє стверджувати, що нарисово-описові «картини» в них варто розглядати як алюзії, що відсилали читача-сучасника до основних ідеологій доби та періодичних видань, які ці ідеології сповідували.

Перший нарисово-описовий сегмент тексту, утопічний за своїм змістом, є розлогою алюзією до просвітницької ідеології з її теорією суспільного блага, котра включала проекти державного та суспільного ладу, при якому зберігалась нерівність людей, оскільки вони різні за своїми природними здібностями та можливостями діяльності, але усі члени суспільства повинні мати доступ до освіти та рівні виборчі права. Будь-якого відтінку сатири чи навіть легкої іронії у зображенні життя поміщицького господарства та селян тут не спостерігається. Антифранцузька сатирична спрямованість другого сегмента Старцеві, навпаки, характеризується негативним ставленням не до ідеології Просвітництва, з якою виховання у пансіонаті не має нічого спільного, а до принизливого запобігання перед зовнішньою формою чужої культури. Констатуємо, що авторська позиція публіциста в описах традиційних національних звичаїв російських поміщиків (третьій сегмент) чітко не сформульована. Але патріотичною, тим паче, націоналістичною, її ніяк не можна вважати.

«Листи» свідчать про те, що Квітка був у центрі літературно-публіцистичного життя того часу, відчував себе його повноправним учасником та розмірковував над актуальними проблемами сучасності. А шира повага, з якою Фалалей звертається до Лужницького старця, свідчить про те, що Квітці близька була ідейно-публіцистична позиція просвітницького лібералізму редактора «Вісника Європи».

Співвідношення епістолярної жанрової форми та жанрового змісту твору дозволяє говорити про гомогенність відповідних структур. Подвоєння образів автора, видавця та читача, при усій умовності діалогічності форми, слугує базою структуралізації змісту. Діалогічність на цьому рівні набуває форми прихованої, але гострої полеміки автора з ідейними опонентами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александров Л. Г. Редакционная политика «Вестника Европы» М. Т. Каченовского в период доминирования патриотических тенденций в русском обществе / Л. Г. Александров. // Вестник Челябинского государственного университета. – 2011. – №13 (228). – Сер.: Филология. Искусство. – Вып. 54. – С. 5-11.
2. Александров О. Подорожній нарис: «пам'ять жанру». Стаття перша. На перетині видів масової комунікації / О. В. Александров. // Діалог: Медіа-студії : збірник наукових праць / відп. ред. О. В. Александров. – О. : Астропринт, 2015. – Вип. 20. – С. 8–35.
3. Александров О. Массово-коммуникационные модели «Листів до любезних земляків» Григорія Квітки-Основ'яненка / О. Александров // Діалог: Медіа-студії : збірник наукових праць / відп. ред. О. В. Александров. – О. : Астропринт, 2014. – Вип. 18–19. – С. 16–26.
4. Зыкова Г. В. Журнал Московского университета «Вестник Европы» (1805-1830): разночинцы в эпоху дворянской культуры / Г. В. Зыкова. – М. : Диалог – МГУ, 1998. – 130 с.
5. Журбина Е. И. Теория и практика художественно-публицистических жанров. Очерк. Фельетон / Е. И. Журбина. – М. : Мысль, 1969. – 399 с.
6. Евдошенко Ю. В. М. Т. Каченовский в общественно-идейной жизни России первой трети XIX столетия : автореф. ... канд. истор. наук / Ю. В. Евдошенко. – М., 2001. – 24 с.
7. Квітка-Основ'янеко Г. Письма к Лужницкому старцу / Г. Ф. Квітка-Основ'янеко : тв. у восьми томах. – К. : Дніпро, 1970. – Т. 8. – С. 34–42.
8. Кройчик Л. Е. Система журналистских жанров / Л. Е. Кройчик // Основы творческой деятельности журналиста : учебник / ред.-состав. С. Г. Корконосенко. – СПб. : Знание, 2000. – С. 125–168.
9. Лупарева Н. Н. Общественно-политическая деятельность и взгляды Сергея Николаевича Глинки : автореф. ... дисс. канд. истор. наук / Н. Н. Лупарева. – Воронеж, 2010. – 25 с.
10. Мірошниченко О. Автор та його комунікаційні маски в «Письмах к издателям» (1816–1817 рр.) Григорія Квітки-Основ'яненка / О. В. Мірошниченко // Діалог: Медіа-студії : збірник наукових праць / відп. ред. О. В. Александров. – О. : Астропринт, 2015. – Вип. 20. – С. 57–67.
11. Минаков А. Ю. Русский консерватизм в первой четверти XIX века : автореф. ... докт. истор. наук / А. Ю. Минаков. – М., 2011. – 40 с.
12. Прохоров Е. П. Эпистолярная публицистика : учебно-методическое пособие / Е. П. Прохоров. – М. : Изд-во МГУ, 1966. – 60 с.

Александр Мирошніченко

**«Письма к Лужницкому старцу» Г. Ф. Квитки-Основьяненко
в идейно-публицистическом контексте эпохи**

В статье анализируется малоисследованное раннее литературно-публицистическое произведение Григория Квитки-Основьяненко. Написанные в эпоху становления национальной публицистики, когда она окончательно еще не отделилась от других видов творчества, «Письма к Лужницкому старцу» характеризуются отсутствием прямо выраженной авторской мысли. Реконструкция идейно-публицистического контекста позволила определить, что идеологической основой авторской позиции «Писем» является просветительский либерализм.

Ключевые слова: украинская публицистика, просветительский либерализм, Квитка-Основьяненко, Каченовский, «Вестник Европы».

Alexander Miroshnichenko

**«Letters to Luzhnitskiy ancient» by G.F. Kvitka-Osnovyanenko in the Ideological and Gournalistic
Context of the Day**

The article analyzed an insufficiently investigated early literary publicist work by Grigoriy Kvitka-Osnovjanenko. Written in the period of national publicism formation, when it wasn't separated from other types of creation, «Letters to Luzhnitskiy ancient» are characterized by absence of direct expression of the author's opinion. The reconstruction of the ideological publicist context enabled to determine that the ideological basis of the author's point of view is educational liberalism.

Key words: Ukrainian publicism, educational liberalism, Kvitka-Osnovjanenko, Kachenovskiy, «Visnyk Evropy».